

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ СУДОВОГО РОЗСУДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

ДИШЛЕВА Ольга Ігорівна - аспірантка 4 року навчання, Державний податковий університет

DOI 10.32782/LAW.UA.2022.4.12

У статті досліджуються різні підходи до цілісного уявлення природи розсуду в адміністративному судочинстві. Зазначається, що формування інституту судового розсуду в українському правовому полі пов'язане із низкою питань, які заслуговують на окрему увагу. До таких, зокрема, відносяться фактори, які через свою недослідженість стають на перешкоді для визначення самого терміна «розсуд» та його закріплення на законодавчому рівні, а саме: невизначеність ролі свободи суддівського розсуду у правовому регулюванні; відсутність чітко визначених критеріїв оцінювання відповідних понять чи обставин; неможливість процесуальним законодавством України визначити єдиний механізм застосування уніфікованих норм права до унікальності та багатоманітності адміністративних правовідносин в умовах нестабільності законодавчої системи.

Акцентовується увага на тому, що однією із особливостей, які варто враховувати при визначенні ролі свободи суддівського розсуду та форм його прояву, є суб'єктивно-психологічна складова носія розсуду та ознака правомірної когнітивно-альтернативної поведінки, тобто вибору варіанта легальної «свободи» (розсуду) щодо визначення (тлумачення) змісту норми права.

Вказується на те, що суддівський розсуд виступає певним правовим засобом регулювання відносин з громадянами, а саме їх довіри до суддівської гілки влади як до меха-

нізму доступу до правосуддя та захисту порушених прав, які уособлюють образ рівноваги, справедливості та верховенства права в дії, таким чином виступаючи маркером рівня правосуддя.

Констатується, що психологічний вибір поведінкової настанови у сукупності з різновидом необхідних нововведень у нормативне закріплення форм реалізації повноважень судді має передбачати певні стандарти оцінювання та прийоми, які вже використовуються Верховним судом України при узагальненні практики тлумачення положень законодавства для впровадження ефективного механізму вирішення справ по суті та вибору належних форм захисту порушених прав і свобод людини.

Зроблено висновок, що в умовах процесу активної інтеграції української судової системи до європейських та інших міжнародних стандартів, відмінних від радянських, всі перераховані у статті складнощі, які залишаються не вирішеними законодавством, ускладнюють та уповільнюють становлення інституту судового розсуду як в цілому, так і конкретно в адміністративних правовідносинах, попри нагальність такої потреби часом та вимог українського суспільства.

Ключові слова: дискреція суду, розсуд, альтернативний вибір, адміністративне судочинство, відновлення порушених прав та свобод.

Постановка проблеми

В умовах євроінтеграційних процесів та судової реформи, що відбуваються в Україні, адміністративне судочинство, без перебільшення, можна вважати основним засобом захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Цей захист повинен відбуватися «...шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду справ» [1, с. 22]. Тому вдосконалення адміністративного судочинства в Україні буде сприяти: впровадженню додаткових гарантій фізичних і юридичних осіб на справедливий суд; подоланню роз'єднаності судової влади; забезпеченню оптимізації та уніфікації процедур здійснення правосуддя загальними та спеціалізованими судами на всіх його стадіях та в усіх інстанціях згідно з європейськими стандартами [1, с. 27]. Між тим, варто зазначити, що сучасна українська демократія зазнає реформування щодня. Кількість зареєстрованих законопроектів зростає в геометричній прогресії, проте правове визначення судового розсуду у адміністративному судочинстві України на законодавчому рівні досі не впроваджено, хоча в судовій практиці це визначення вже давно активно використовується правозастосувачами, навіть з огляду на їх різне тлумачення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Відзначимо, що проблемні питання удосконалення адміністративного судочинства в різні часи досліджували у своїх працях такі вчені-адміністративісти, як: Авер'янов В., Битяк Ю., Бринцев В., Демченко В., Кобилянський М., Колпаков В., Коломоєць Т., Коліушко І., Комзюк А., Кузьменко О., Куйбіда Р., Литвин Н., Матвійчук В., Миколенко О., Пасенюк О., Педько Ю., Руденко А., Селіванов А., Тищенко М. та ін. Разом з тим, питання використання судівського розсуду досліджували Бевзенко В., Лагода О., Канцір В., Куфтирєв П., Панова Г., Рісний М., Сеньків О., Хорошковська Д., Шевченко А., Шев-

чук С. Віддаючи належне вищезазначеним фахівцям та результатам їх наукових досліджень, окремі питання, що стосуються розсуду в адміністративному судочинстві, усе ще потребують додаткового вивчення, що зумовлює актуальність дослідження і є основою для наукових пошуків авторів та підготовки цих матеріалів.

Мета дослідження

Метою цієї статті є дослідження проблем нормативно-правового визначення судового розсуду, який застосовується в адміністративному судочинстві.

Виклад основного матеріалу

Сучасна судова практика Касаційного адміністративного суду в складі нового Верховного Суду України йде шляхом активного розвитку в частині трактування та узагальнення судового досвіду при застосуванні інституту розсуду в адміністративному процесуальному праві України.

Так, за останні чотири роки, ми можемо констатувати декілька успішних спроб відокремлення українського підходу до застосування суддівського розсуду у сучасній процесуальній площині від радянської догматичної доктрини, де на той час альтернативні варіанти вирішення правових проблем не розглядалися.

Саме про такі спроби наразі і говорять постанови вищих адміністративних інстанцій українських судів, де відкрито висловлюється позиція про неможливість обмеження суду у виборі способів відновлення порушених прав та свобод[2], чим фактично акцентовано увагу на необхідності розширення повноважень суду, що в умовах тривалої судової реформи, має неабиякі які шанси на підвищення можливості реального вирішення спірних правовідносин та забезпечення судової системи чинними механізмами захисту порушених прав та свобод.

Втім, навіть з огляду на цілеспрямовані зусилля та сприяння самих суддів створити обґрунтовану теоретичну та практичну основу для формування належного правового рівня судового розсуду в адміністративних правовідносинах, існує багато

складнощів у визначенні самого поняття, його меж та сфери застосування.

Така правова невизначеність у певній мірі зумовлена комплексом факторів, які прямо чи опосередковано пов'язані між собою. До таких, зокрема, можна віднести наступні:

- неозначеність вибору сенсового різноманіття слів "розсуд", "угляд", "дискреція";

- надання неповного аналізу теоретичних досліджень цього терміну та його природи, що зумовлено "відносно недавнім запровадженням самостійності організаційного інституту правосуддя в адміністративних справах"[3,с.28];

- невизначеність ролі свободи суддівського розсуду у правовому регулюванні;

- відсутність чітко визначених критеріїв оцінювання відповідних понять чи обставин;

- неможливість процесуальним законодавством України визначити єдиний механізм застосування уніфікованих норм права до унікальності та багатоманіття адміністративних правовідносин в умовах нестабільності законодавчої системи.

Пропонуємо зупинитися саме на цих, на нашу думку, основних проблемах, які станом на сьогоднішній час гальмують розвиток та нормативну визначеність розсуду в адміністративному правосудді України.

Верхню сходинку у цьому списку займає неозначеність вибору сенсового різноманіття тотожних слів, таких як "розсуд", "угляд", "дискреція", яке на наше переконання, викликано, у першу чергу, через неоднозначність перекладу з іноземних мов та лексичних забарвлень, якими їх наділено.

Так, якщо взяти термін "дискреція" на двох найбільш розповсюджених мовах світу, англійській - a discretion [4] та французькій - ladiscretion [5], то в перекладі отримаємо декілька схожих синонімічних за своїм значенням слів, серед яких будуть: обачність, розсудливість, свобода дій, дискреція, довірливість, обережність.

Тобто сам по собі термін має декілька визначальних значень, таких як власна думка, моральна якість, індивідуальна

свобода дії, вирішення певного питання на власний вибір та поведження себе обдуманно.

Тобто законодавцю необхідно визначити, яке смислове навантаження буде використано в правових відносинах між судом та учасниками процесу та процесуальній діяльності щодо їх реалізації.

Наступну сходинку посідає нестача теоретичних досліджень терміна судовий розсуд та його природи, що в частині виникнення самостійного організаційного інституту правосуддя в адміністративних справах викликано, на нашу думку, зокрема, тим, що становлення адміністративних судів в Україні почалося досить пізно у порівнянні із розвитком цього інституту в інших країнах, а саме з моменту затвердження у 1992 році Верховною Радою України Концепції судово - правової реформи, якою було запроваджено адміністративне судочинство, метою якого був розгляд спорів між громадянами і органами державного управління[6, с.4].

Що стосується міжнародного досвіду, то сучасні методи досягнення цілей адміністративної юстиції у таких країнах як Німеччина, ще в 1949 р. визначили засадничі елементи німецької системи адміністративної юстиції, у яких наголос зроблено на права громадян щодо влади та процесу судового забезпечення цих прав. Іншим прикладом є держави англосаксонської (прецедентної) системи права, зокрема, Сполучені Штати Америки, Велика Британія та Канада, які ще з середини ХХ століття надали повноваження щодо розгляду позовів проти адміністрації загальним судам [7,с.28-29].

І хоча українська правова система відноситься до романо-германської система права, останнім часом вітчизняне правосуддя взяло курс на зближення з англосаксонською системою, яка все ж таки за своєю природою та змістом має більш суддівський характер права, що у питанні розсуду, на наше переконання, краще імпонує сучасному демократичному суспільству.

Втім, варто зауважити, що останнім часом людство так швидко розвивається,

що ні одна судова система не здатна в повній мірі забезпечити та задовольнити захист прав та свобод людини через стрімке збільшення різноманіття таких правовідносин, де адміністративні відносини займають далеко не останнє місце.

Саме тому зараз тенденція йде до змішаної системи, оскільки держава вправі самостійно вибирати, які інститути матимуть дієвий вплив та викликатимуть довіру в суспільстві.

Тобто гальмування процесу закріплення на законодавчому рівні інституту адміністративної юстиції довго не давало можливості перейти від теорії до практики, що в подальшому стримало дослідження самої специфіки предмета справ, які відносяться до адміністративної юрисдикції та які “об’єктивно породжують характерні юридичні властивості судового розсуду у справах та механізму його реалізації, що є дещо відмінними від закономірностей, притаманних розсуду судового органу і його здійсненню в інших видах судових проваджень” [3, с.28].

Наступними та найбільш дискусійними, на нашу думку, є два фактори, які тісно між собою пов’язані, серед яких невизначеність ролі свободи суддівського розсуду у правовому регулюванні та відсутність чітко визначених критеріїв оцінювання відповідних понять чи обставин.

Загальновідомо, що “...кожен, хто застосовує норму права, неодмінно мусить витлумачити її “для себе”(П. М. Рабінович)[8, с.148]. У цьому випадку суд не якимось специфічним суб’єктом застосування норм права, а відтак і розсуд у цьому розумінні не буде відрізнятися від звичайного тлумачення закону. Оскільки праворозуміння судді фактично є актом юридичного мислення, яке спрямоване на з’ясування дійсного змісту норм права [9, с.116]. За таких обставин, на думку деяких науковців, розширене і обмежене тлумачення не повинно вносити ніяких змін у “дійсний” зміст норми права про що свого часу зауважив Недбайло П.Е. [10, с.112], оскільки це може призвести до “...необґрунтованого звуження чи розши-

рення сфери дії норми” (Т. Гогусь) [11, с. 83].

Так, Постановою № 12 від 24 жовтня 2008 р. Пленум Верховного Суду України вказав, що підставою для скасування судового рішення є “...тлумачення закону, який хоч і підлягав застосуванню, але його зміст і сутність сприйнято неправильно через розширене чи обмежене тлумачення [12, с.12]”

Вищевказана позиція виражає загальне правило, яке, на нашу думку, містить виняток. Фарбер Д. і Шері С. вказують, що “...інтерпретаційна дискреція існує тільки тоді, коли закони допускають декілька тлумачень їхнього змісту із різними значеннями” [13, с. 155]. У цій ситуації, як вважає С. Шевчук, суд “...здійснює прерогативу вибору ”[14, с. 262]. Такий випадок має місце, коли закон містить відносно визначені за змістом норми, наприклад, з оціночними поняттями. Зміст цієї норми визначається судом згідно з критеріями, які можуть й не бути прямо закріплені в законі, але об’єктивно впливають з його загального змісту і формальної логіки [3, с. 84]. У таких ситуаціях, навіть з повним врахуванням вказаних критеріїв, суд володітиме певною за обсягом легальною “свободою” (розсудом) щодо визначення (тлумачення) змісту цієї норми права (вибору варіанту її змісту). Конкретний зміст і обсяг судового розсуду буде індивідуальним у кожному випадку і залежатиме від характеру правовідносин, до яких ця норма застосовується, та наявної “кількості” і “якості” фактичних обставин її реалізації (ситуативний розсуд). Таким чином, розсуд суду законно впливає на тлумачення ним відносно визначених за змістом норм права.

Беручи до уваги, що дискреційні повноваження тісно пов’язані із правосвідомістю суб’єкта правозастосовної практики, наявність чого обумовлює саму можливість вирішення юридичного конфлікту, адже варіативність суспільних відносин та спірних ситуацій у сфері адміністративно-процесуального права (за наявності формальної визначеності та фактичної кількісної обмеженості правових приписів) передбачає право і одночасно обов’язок

правозастосувача (носія) оцінювати кожний випадок під різним кутом зору, враховуючи найменші деталі та переводячи їх у юридичну площину.

Відтак, однією із особливостей, які варто враховувати при визначенні ролі свободи суддівського розсуду та форм його прояву, це суб'єктивно-психологічна складова носія розсуду та ознаку правомірної когнітивно-альтернативної поведінки, тобто вибору варіанта легальної "свободи" (розсуду) щодо визначення (тлумачення) змісту норми права.

Оскільки саме так формуються дискреційні повноваження суддів, за тим, що останні виникають у межах відповідного суб'єктивного психологічного вибору відповідної поведінкової настанови вищевказаного суб'єкта, тому останньому доводиться робити правомірний вибір варіанту поведінки, що здійснюється шляхом застосування суддівського розсуду.

Ця складова і є тією лінією, яка проводить чітку межу в сприйманні учасниками правовідносин, класичного у своєму розумінні, прояву свободи органів публічної адміністрації в обранні альтернативної поведінки, так званого «адміністративного розсуду» та суддівського розсуду (дискреційних повноважень суду/судді).

Разом із тим, дискреційні повноваження суддів є особливим видом дискреції, своєрідним юридичним феноменом, «який абсолютно недоречно порівнювати з дискреційними повноваженнями виконавчої чи законодавчої гілок влади» [15, с.52], на що звернув увагу Венгер В. М., оскільки фактично Кодекс адміністративного судочинства України (у чинній редакції) не містить імперативної норми щодо примусового вибору певної поведінкової настанови.

Таким чином, в умовах сьогодення, для вирішення справи по суті, суддя може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень [16, с.4]. Для обрання належного способу захисту особи, суддя опирається не тільки на наявні повноваження, а й на особистий розсуд, відтак та-

кий розсуд виникає в межах суб'єктивного психологічного вибору відповідної поведінкової настанови суб'єкта, тобто в межах розсуду реалізується суб'єктивне право [17, с. 127].

Хоча багато науковців можуть не погодитися із вказаним твердженням, оскільки є декілька підходів щодо природи дискреційних повноважень, за якими висуваються твердження, що дискреційне повноваження – це владне повноваження, а тому його не слід визначати через поняття «суб'єктивне право», яке може бути застосоване лише до приватних осіб через те, що приватна особа, «реалізуючи власні суб'єктивні права, самостійно вирішує – користуватися ними чи ні, то владний суб'єкт (його посадова особа) зобов'язаний реалізувати свої повноваження» [18, с. 40]. Втім, попри це, на нашу думку, мова йде не про те, що суддя як суб'єкт розсуду відмовляється від реалізації покладених на нього повноважень, річ у тому, що не варто отожднювати судову систему з іншими органами владних повноважень, які належать до виконавчої гілки влади та мають чіткі риси підпорядкування та підзвітності, чого немає у судовій гілці влади, оскільки саме самостійність та незалежність суддів, яка забезпечується статтею 126 Конституції України [19], є необхідною умовою демократичного політичного режиму. Саме автономність судів і наділяє їх правозастосувачів специфічним видом розсуду. Вільний розсуд судді обмежений лише законом, мораллю та внутрішнім переконанням [20, с.20].

Крім того, суддівський розсуд виступає певним правовим засобом регулювання відносин з громадянами, а саме їх довіри до суддівської гілки влади як до механізму доступу до правосуддя та захисту порушених прав, які уособлюють образ рівноваги, справедливості та верховенства права в дії, таким чином виступаючи маркером рівня правосуддя.

Права людини сьогодні є універсальним критерієм оцінки функціонування органів публічної влади та суду. Крізь призму прав людини, інколи навіть не споріднених, на перший погляд, з функціонуванням владних інституцій, Європейський

суд з прав людини дає оцінку дотримання міжнародних зобов'язань державою загалом.

Враховуючи, що дискреційні повноваження виражаються у праві носія розсуду прийняти оптимальне рішення в кожній конкретній ситуації, відповідно до нормативно визначених принципів, засад і цілей права та конкретних життєвих обставин, особа, яка вчиняє такі повноваження, у цьому випадку – суддя, зобов'язаний дійти до правомірного рішення через власний синтезований підхід до алгоритму визначення своєї поведінки, оскільки суддя повинен пропустити крізь призму своєї свідомості відповідний нормативно-правовий припис та здійснити його системний аналіз у рамках його взаємодії з іншими нормативними приписами.

Отже, психологічний вибір поведінкової настанови у сукупності з різновидом необхідних нововведень у нормативне закріплення форм реалізації повноважень судді має передбачати певні стандарти оцінювання та прийоми, які вже використовуються Верховним судом України при узагальненні практики тлумачення положень законодавства для впровадження ефективного механізму вирішення справ по суті та вибору належних форм захисту порушених прав і свобод людини.

Серед таких прийомів, у своєму науковому дослідженні Мойсеєнко Г.В. виділяє наступні:

- 1) перерахування приблизного переліку подібних явищ та термінів, який із врахуванням вимог часу буде доповнюватися;
- 2) деталізація обставин шляхом наведення конкретних прикладів;
- 3) формулювання визначень, враховуючи абстрактні судження [21, с.178-179].

Тобто дискреційні повноваження будуть надаватися у спосіб, який закріплений в оціночному понятті, відносно визначеній нормі, альтернативній нормі, нормі із невизначеною гіпотезою.

Таким чином, якщо розглядати суб'єктивно-психологічну складову в аспекті судової дискреції, то ми зіштовхуємося із досить складним внутрішнім інтелектуально-вольовим механізмом суб'єкта

по кваліфікації фактичних обставин, що за своєю сутністю є застосуванням норм права, тобто використанням правового наслідку як логічного висновку, що впливає із встановлення передумов і визначення належної поведінки. Втім, взаємний зв'язок обставин справи має досліджуватися лише в їх сукупності, а не як окремі складові.

Отже, основоположну роль у розсуді має адміністративна процедура, за результатами якої, ми отримуємо пропорційне використання норм права у поєднанні із оцінкою фактичних обставин, що на нашу думку, визначатиме чітку роль свободи суддівського розсуду у правовому регулюванні.

До числа цих підстав ми також віднесли прогалини процесуального законодавства України та відносну невизначеність змісту правових норм [22, с.85], а зокрема, відсутність нормативно визначених понять, які не дають можливість визначити єдиний механізм застосування уніфікованих норм права до адміністративних правовідносин. Таким чином, законодавцю виявилось не під силу розроблення інструменту, який буде адаптований до всіляких складових, які паралельно можуть бути ускладнені широким різновидом обставин чи фактів.

У цьому випадку каменем спотикання слугують дві основні причини:

- практична неможливість нормативно передбачити весь спектр обставин, за яких відбувається вчинення юрисдикційних дій, які змогли б у повній мірі забезпечити дослідження обставин, належну оцінку спірних правовідносин для ухвалення правомірного рішення;

- абсолютна нормативна визначеність із чітко охарактеризованими оціночними поняттями та варіативністю вибору суб'єктом відповідної поведінкової настанови, які втрачають свою головну функцію, за умови, що їх структура має замкнуту форму без можливості вийти за межі змісту, зафіксованого у правовій нормі [21, с. 179].

Якщо ж говорити про публічно-правові правовідносини, то їх юридична сутність та значення процесуальних перспектив адміністративної юрисдикції, закладеної

приписами Кодексу адміністративного судочинства України, вимагає більш детального дослідження та додаткового пояснення через те, що сама природа таких відносин не має чітко визначених критерії оцінювання відповідних понять чи обставин, що, з одного боку, дає служителям феміди змогу проявити суб'єктивний суддівський розсуд, а з іншого боку, не дозволяє виробити певну методику застосування тих чи інших механізмів у справах, де є схожі риси (ознаки).

Тобто, підсумовуючи, варто зазначити, що в умовах процесу активної інтеграції української судової системи до європейських та інших міжнародних стандартів, відмінних від радянських, усі вище перераховані складнощі, які залишаються не вирішеними законодавством, ускладнюють та уповільнюють становлення інституту судового розсуду як у цілому, так і конкретно в адміністративних правовідносинах, попри нагальність такої потреби часом та вимог українського суспільства.

Література

1. Литвин Н.А. Ярош А.О. Адміністративне судочинство як основний засіб захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин. Наше право. 2020. № 1. С. 22-27.
2. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду: головуючого судді - Гімона М.М., суддів: Мороз Л.Л., Кравчука В.М. від 16 травня 2019 р. у адміністративній справі 821/925/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/81795808> (дата звернення: 22.02.2021)
3. Сеньків О.І. Судовий розсуд в адміністративному судочинстві : дис...канд. юр. наук : 12.00.07 / Національний ун-т державної податкової служби України. Ірпінь, 2012. 255 С.
4. OxfordEnglishDictionary URL: <http://www.oed.com> (дата звернення: 15.02.2022).
5. DictionnairesLaroussefrançaismonolingue URL: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-monolingue> (дата звернення: 15.02.2022).
6. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні : Постанова Верховної Ради України від 1992 р. №30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2296-12#Text> (дата звернення: 23.02.2022)
7. Ковалів М. В., Гаврильців М. Т., Стахура І. Б. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО : навч. посіб. / Львів. Львівський держ. ун-т внутрішніх справ, 2014. 596 С.
8. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник / Петро Мойсейович Рабінович. – вид. 9-е, зі змінами. – Львів: Край, 2007. - 192 С.
9. Бернюков А. Розуміння права суддею в концепції юридичної герменевтики / Анатолій Бернюков / Підприємництво, господарство і право. – 2007. № 6. С. 114 – 117.
10. Недбайло П. Е. Применение советских правовых норм / Петр Емельянович Недбайло. – М. : Госюриздат, 1960. 511 С.
11. Гогусь Т. Тлумачення правових норм та індивідуальних розпорядчих актів про судоустрій / Т. Гогусь // Право України. 2008. № 1. С. 78 – 86.
12. Постанова Пленуму Верховного Суду України “Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку” від 24.10.2008 р. № 12 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 11. – 12 С.
13. Farber D. Desperately Seeking Certainly: The Misguided Quest for Constitutional Foundation / D. Farber, S. Sherry. – Chicago: University of Chicago Press, 2002. – 219 pp.
14. Шевчук С. Судова правотворчість: судовий досвід і перспективи України / Станіслав Шевчук. – К. : Реферат, 2007. – 640 С.
15. Венгер В.М. Обмеження дискреційних повноважень як складова принципу верховенства права. Наукові записки НАУКМА. Юридичні науки. 2013. Т. 144-145. С. 49-54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2013_144-145_13.
16. Шевченко А.В., Суддівський розсуд і суддівське свавілля: межі дозволеного та

відповідальність за їх порушення. Вісник кримінального судочинства. Київ. 2018.- № 3/2018. С. 111–120

17. Резанов С.А. Міжнародний досвід оптимізації використання дискреційних повноважень як один із аспектів реалізації національної стратегії розвитку // Международное право развития: современные тенденции и перспективы: материалы междунар. науч.-практ. конф. (г. Одесса, 17 июня 2015 г.), Одесса, -- С. 126-129.

18. Лагода О.С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук; Національний університет державної податкової служби України - Ірпінь, 2007. – 23 с.

19. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.

20. Куфтирєв П.В. Суддівський розсуд у теорії права : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. Київ, 2009. 209 с.

21. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві : дис... канд. юр. наук : 12.00.07 / Запорізький нац. ун-т. Запоріжжя, 2017. 222 С.

22. Рісний Мирослав Богданович. Правозастосувальний розсуд (загальнотеоретичні аспекти): дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. — Л., 2006. 189 С.

SUMMARY

The article explores different approaches to a holistic view of the nature of discretion in administrative proceedings. It is noted that the formation of the institution of judicial discretion in the Ukrainian legal field is connected with a number of issues that deserve special attention. These, in particular, include factors that, due to their inscrutability, stand in the way of defining the very term "discretion" and its consolidation at the legislative level, namely: the uncertainty of the role of the freedom of judicial discretion in legal regulation; lack of clearly defined criteria for evaluating relevant concepts or circumstances; the impossibility of the procedural legislation of Ukraine to determine a single mechanism for the application of unified legal norms to the uniqueness and diversity of administrative legal relations in the conditions of the instability of the legislative system.

Attention is focused on the fact that one of the features that should be taken into account when determining the role of the freedom of judicial discretion and the forms of its manifestation is the subjective-psychological component of discretion and a sign of legitimate cognitive-alternative behavior, namely the choice of the option of legal "freedom" (discretion) regarding the definition (interpretation) of the content of the law.

It is indicated that judicial discretion acts as a certain legal means of regulating relations with citizens, namely their trust in the judicial branch of government as a mechanism for access to justice and protection of violated rights, which embody the image of balance, justice and the rule of law in action, thus speaking a marker of the level of justice.

It is stated that the psychological choice of the behavioral instruction in combination with a variety of necessary innovations in the normative consolidation of the forms of exercise of the judge's powers should provide for certain evaluation standards and techniques that are already used by the Supreme Court of Ukraine in the generalization of the practice of interpreting the provisions of the legislation for the implementation of an effective mechanism for solving cases on the merits and choosing appropriate forms of protection of violated human rights and freedoms.

It was concluded that in the process of active integration of the Ukrainian judicial system into European and other international standards, different from the Soviet ones, all the difficulties listed in the article, which remain unresolved by legislation, complicate and slow down the formation of the institution of judicial discretion both in general and specifically in administrative legal relations, despite the urgency of such a need at times and the requirements of Ukrainian society.

Keywords: judicial discretion, discretion, alternative choice, administrative proceedings, restoration of violated rights and freedoms.